

Häsmäe avalik algkool.

Häsmäe avaliku algkooli eelnäijaks oli selle -
võimeline vallakool. Kool asus Keila-Hageri maan-
tee ääres umbes 3 versta Irudevahelt, peaaegu
Häsmäe kogukonna südames. Kooli juure tullud
rookku 5 maantee ja külatee arv. Häsmäe kogu-
konna asukohtade kaugus koolist on 0-3 versta,
paaril perel rohkem. Kooli jaoks on ootatud
13-ist tüüuline maaala, millest kooli juures 4
tüütu põldu, 4 tüütu karjamaad, koolist 3-4 ver-
sta eemal 6 tüütu heinamaad kahes tüüvis.

Koolimaja on ühekordne puust ehitus, paekivi vuu-
damendi ja pilpa katusega, ühe korstna, ning kahe
korisega ahjuga. Aluspinna suurus umbes $7 \times 3\frac{1}{2}$ sülda.
Põhja poolt peaursest sisseminnes on paremat kätt
kooliklass 5-e aknaga, põrandal suurus 10×8 arssinat,
kõrgus 4 arssinat. Peaursest otse edasi minnes on en-
dine väikene kohtutuba, peaursest paremat kätt
õpetaja eluruumid: 1 tuba ja köök, köögi all on
kelder. Kooli ukse ees, mõni süld eemal, asub pae
sisse raamtud umbes 3-me sülla sügavune kaev. Ma-
japidamis kõrvalhoonetena on koolimaja lähedale ehi-
tatud elumaja kahe kambri, sahvri, rehitra ja rehe-
alusega. Elumaja koolimaja vahel asub ait ja looma-
laud. Koolimaja õuele on aja jooksul istutatud mitme-
suguseid puud ja põõsaid mille soetamist peaaegu
linnalt rahvasu kooliõpetaja ühtsus'e teeneks peab.
Häsmäe vallakooli olemasolevust annab tunnistust kooli
kirjakogus olev kõige vanem dokument, mis on allaki-
jutatud kooli vaatamas käijate koolivanemate poolt
ja mis kannab tähtpäeva 18. oktoober 1876

Häsmäe vallakooli arenevusest lüüa siia juure amet-
like dokumentide, peaaegu linult kooli kohtu prot.

kooli raamatu järele mõned andmed.

1876 a. sügisest kuni 1881 a. kevadeni oli
õpetajaks M. Teimann. 2. novembril 1876 a.
konna koolide ülevaataja Adalbert Perkel ko-
mas ja leidis, et lapsed olid kõik ilusasti
käinud. Laskis koolivõõrmündri kooli kutsuda ja
andis käsu, et koolimeistrile peab laskma põletada
tammis puid tuua nõnda kuidas kontrahi sees lubatud
oli. 9. novembril revideeris kooli koolirevident Nikolai
von Glehn, kes leidis, et lapsed korrapäraselt koolis
olid käinud, kuna laste teadmised lühikese aja tõttu
vähenud ja laste kodune õpetus väga puudulik on olnud
ka kooli kasvatuline külg laseb end laita. 17. detsembril
jäi kool haigude puudusel seisma. 10. veebruaril 1877 a.
leidsid koolivõõrmündrid ja talitaja koolimajas, et kool
juba 4 päeva ajuküti pärast oli seisnud. 21. veebruaril
olid lapsed jälle kõik koolis. 1. novembril 1877 a. oli suu-
rem jagu lapsi koolist ära ja ajukütli ei olnud.
23. novembril leidis koolivõõrmündrid, et kool oli 1 päev
kütte puuduse pärast seisnud ja lapsi polnud ka
enam kui 10 tükki koolis käinud, suurem jagu
puudusid. 8. veebruaril 1878 revideeris Keila asetäitja
õpetaja M. W. Fick kooli ja leidis, et puuduliku
koduse õpetuse ja osalise korratu kooliskäimise
tõttu olid edasijõudmine ja teadmised nõrgad, bübli-
lood olid kaunis rahuldavad. 24. oktoobril 1879 a.
oli 5 päeva nädalas kooliskäijaid lapsi 30, nendest
jäeti 1 lugemise pärast koolist välja. Suuremaid lap-
si oli 30. 2. novembril teatab üks lapsevanem, et ta
veel last kooli ei saa panna sel talvel, sest et ta ku-
geda ei oska. 10. jaanuaril 1880. sai kool 2 tundi
rem lahti loetud, et leitsit oli ja kangesti pead ga-
lutasid. 14. jaanuaril lasti kool 1 tund varem lahti
seepärast et leitsit oli ja koolilapsed kui ka kooli-
õpetaja ise haiguse pärast ei võinud rihti teha.
15. 16. ja 18. jaanuaril seisis kool. Esimesel päeval

garguse pärast kohtu päeva, järgmisel pidi õpe-
tel ka kantulaid olei varustatud, & haken-
juures käima, kolmandal sai päris kohtu-
tud. 24. jaanuaril 1880 a. rahuldavalt Keila
st M. W. Fick'i laste teadmisel usuõpetu-
sena rehkendamises ja maadeteaduses nõr-
gemalt lüües. 1880 a. sügisel sai kool maja pa-
randamise pärast alles 27. oktoobril peale alata.
12. detsembril samal aastal tunnistab Keila õpetaja las-
te teadmised üldiselt rahuldavaks. järgmisel päeval
revideerib kooli keegi isik, kelle allkirjast protokoll
raamatus aru ei saa ja kes põhjalikud teadmi-
sed ainult lüübi loos leiab. 14. veebruaril saab üm-
tükarlaps, kes ühe noa oli varustanud kooli kohtu-
mõistmise järel oma ema poolt viisega karistatud.
1881 a. sügisest kuni 1884 a. kevadeni oli õpetajaks
F. Mittus. 1881 a. sügisel võis kooliga samuti kooli-
maja puhastamise ja parandamise pärast alles 26.
oktoobril alata. 24. novembril käisid kihelkonna
koolide lasteõpetajad kooli vaatamas ja leidsid kuni
kooli asjad korras olevat. 8. märtil 1882 a. käisid
samad mehed uuesti ja leidsid, et lapsed on palju
juureõppinud sügisest saadik, nõnda et kiiduväärt
on. 30. märtil leiab Keila õpetaja laste teadmised reh-
kendamises nõrgad, bülili loos paremad ja ilukirjaga ra-
huldavad olevat. 15. oktoobril 1882 a. andsid laste
vanemad üles, et nad ei või veel lapsi kooli paa-
na, sest lapsed peavad loomade toiduse juurde
pärast loomade juures käima. 25. 14. detsembril
olid ümberkäijad lasteõpetajad laste õppimisega üsna
rahul. 10. veebruaril 1883 a. oli Keila õpetaja kooliga
üldiselt kaunis rahul päljampatud rehkendamine ja
maadeteadus. 15. oktoobril 1883 a. ei saa kooliga alata,
sest et lapsed loomade juures käivad. 25. oktoobril
peavad koolivanemad aru, et kas koolitööga saaks
peale hakata. 1. novembril on ilmunud ainult 3 last.

8. novembril pandub veel palju lapsi, samuti 13
22. novembril oli täiskoolikogu ja ka vallako-
poos, kus sai mõisa krundi laste pära-
tud, et mõisa parisherra koolile sugugi-
neid mitte enam nõnda valla kooli võtta.
mõisavalitsusele teada antud kas tahab valla ko-
ühineda ja ka aidata ühtlasi kooli kulusid kaubla
ja kui mitte, siis enam ei saa mõisa krundi lapsi
nõnda kooli vastu võetud. 16. jaanuaril 1884 a. sai
kool kinni pandud, sest et koolimaja ohi oli ära
lagunenud. Ka

Koolis on töötanud järgmised õpetajad: // M. Teimann
sügisest 1876 kuni kevadeni 1881.

2. / J. Mähtys sügisest 1881 kuni kevadeni 1884 a.
 3. / Jannau Jürgenson (Jürisohn) sügisest 1884 a. - kuni 1886 a.
 4. / M. Treuholtz sügisest 1886 a. kuni kevadeni 1891 a.
 5. / Ado Sellberg, ^(Sillberg) sügisest 1891 a. kuni kevadeni 1894 a.
 6. / Jaan Kõsemets, sügisest 1894 a. kuni kevadeni 1903 a.
 7. / Harald Nahn, sügisest 1903 a. kuni kevadeni 1909 a.
 8. / Jüri Wanasexi, sügisest 1909 a. kuni kevadeni 1912 a.
 9. / Johan Willberg, sügisest 1912 a. kuni praeguse ajani
- Teise õpetajana on koolis töötanud:

10. / Alice Tomingas, sügisest 1920 a. kuni kevadeni 1922 a.
11. / Elsa Klenkman, (sünd. Vikar) sügisest 1922 a.
12. / Marta Linx, sügisest 1922 a. kuni käesoleva ajani.

Astaitja õpetajaina on Aämae algkoolis töötanud:

13. / Gustav Jürgenson, 1912 a. sügisel 3 nädalat
14. / Magnus Treufeldt, sügisest 1926 a. kuni aprillini 1927 a.
15. / Johannes Akkatus, 20. aprillist 1928 a. kuni käesoleva ajani
16. / Alvine Neumann, sügisest 1914 a. kuni kevadeni 1916 a.
17. / Flora Hansson, sügisest 1916 a. kuni kevadeni 1917 a.

18. / Lõuna okupatsioonil ajal oli Aämae kooli peale mää-
ratud õpetajaks keegi Neumann nimeline isik, kes
ka Aämae koolimajas koolitööle arav, kuid temale
ei andnud Lõuna vallavanem Markus valda ~~see~~ ~~arav~~